

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE

SÁZAVA, SVATÝ PROKOP A PROMĚNA KANONIZAČNÍCH PROCESŮ V PRŮBĚHU VĚKŮ

*Věnováno prof. Petru Sommerovi
k jeho nedožitým 75. narozeninám*

ANOTACE PŘÍSPĚVKŮ

.....

středa 6. listopadu Sázavský klášter

Jan Žižka (NPÚ):

Sázavský klášter jako kulturní památka. Minulost, současnost a budoucnost objektu

Od svého založení v roce 1032 se Sázavský klášter několikrát zásadně stavebně architektonicky proměnil. Všechny proměny však spojovala stále živá svatoprokopská tradice, nepřerušená ani od 19. století, kdy se konventní budovy staly zámkem. Na tuto tradici navázal, jak koncepcí a realizací obnovy areálu národní kulturní památky, podporou a spoluprací na archeologickém výzkumu, odkrytím a restaurováním maleb svatoprokopského cyklu i charakterem expozice Národní památkový ústav. Tato tradice je také mottem koncepce připravované obnovy klášterních zahrad, zejména severní zahrady s relikty kostela sv. Kříže a jeskyně sv. Prokopa.

Soňa Dvořáčková (ARÚP AV ČR):

Jak to bylo s archeologickým výzkumem Sázavského kláštera

Sázavský klášter je významnou památkou českého středověku. Díky badatelskému úsilí předchozích generací je zároveň lokalitou, která je po archeologické stránce velmi dobře prozkoumaná, archeologie k poznání vývoje kláštera přispěla zcela zásadním způsobem. Archeologický výzkum zde započal již v roce 1939, následovalo několik let amatérských vykopávek vedených nadšeným farářem Klementem a od roku 1968 pak můžeme hovořit o zhruba čtvrt století trvajícím výzkumu badatelském. Do dnešních dnů probíhají v areálu kláštera větší či menší archeologické akce, které přinášejí stále nové poznatky.

Tomasz Cymbalak (NPÚ) – Zdeněk Neustupný (NPÚ):

Objev středověkého domu v tzv. svatoprokopské zahradě

Prvotní prezentace výsledků mezioborové spolupráce v rámci archeologického výzkumu realizovaného NPÚ v roce 2023. Sumarizace a základní vývojová analýza stavebních reliktních dosud okrajově známé středověké stavby (14.–15. století). Na základě jejího situování v severovýchodním okraji konventního okrsku, vnitřní dispozice objektu, propojení s jeskyní situovanou v těsném sousedství kostela sv. Prokopa, se autoři zamýšlí nad její funkci a interpretací. V příspěvku bude řešen jejich vzájemný vztah a chronologické ukotvení nálezů prostřednictvím zástupců hmotné kultury i starších raně středověkých situací.

čtvrtek 7. listopadu

Kongresové centrum Galerie Středočeského kraje v Kutné Hoře

blok SVĚT SVATÉHO PROKOPA

Jakub Izdný (FF UK):

Otázka „slovanského“ křesťanství na počátku christianizace Čech

Problematika dvojaké podoby českého raného křesťanství představuje evergreen historických debat. Pro svou složitost a rozkročení mezi historické, archeologické, filologické, historicko-náboženské či přímo liturgické bádání jde rozhodně o problém, který netrpí nouzí na nové interpretace a teorie. Přesto se jeví, že některé stereotypy uvažování o celé problematice přetrvávají a vrací se do debat, ačkoliv se jedná o teze jen velmi povrchní a často komplikovaně dokazatelné. Příspěvek si klade za cíl zanalyzovat znovu a důkladně zejména scénáře možného šíření tzv. „slovanského křesťanství“ z Čech na Moravu v kontextu složitého vývoje ve střední Evropě na konci 10. století. Zároveň představí možné teze přežívání této specifické větve křesťanství do časů svatého Prokopa a Sázavy.

Jan Hasil (ARÚP AV ČR):

Prokop Sázavský, muž časů mezi krizí a transformací

První dvě dekády po roce 1000, v nichž Prokop Sázavský zřejmě dospěl a získával životní zkušenosti, byly poznamenány hlubokou krizí mladého přemyslovského státu. Po jejím odeznění se poměry v zemi (zdánlivě) stabilizují, ať již tuto stabilitu budeme popisovat optikou Kosmova vůdčího narativu, různými středoevropskými modely či jako hastening toward Prague. Pokročilé 11. a 12. století však bylo zároveň dobou průběžné změny, která je spojená se vznikem nových typů sídlišť a sídel v české krajině a s nimi svázanými společenskými institucemi a instituty. Tyto fragmentované procesy, které předcházejí a předznamenávají komplexní

transformaci 13. století, spojuje několik společných znaků: často jsou pro archeologické a historické bádání obtížně viditelné, odehrávají se v periferních zónách české krajiny i na okraji historického velkovyprávění, a vesměs jsou úzce spojeny s muži, kteří v sobě spojili potenciál vize a její realizace. Prokop Sázavský bezpochyby stál na počátku jejich řady.

Ivo Štefan (FF UK):

Prokop ze vsi Chotouně? Úvahy o sociální geografii křesťanství v raně středověkých Čechách

Příspěvek se pokusí nastínit některé nové konceptuální pohledy na první staletí křesťanství v Čechách. Hlavním tématem budou aktéři tohoto procesu a geografická a sociální heterogenita prosazování křesťanství. To bude nahlíženo nejen jako nový transcendentní koncept, ale také jako nový centralizovaný model rituálních aktivit, které byly přímým protějškem politické a ekonomické centralizace. Autor se také pokusí nastínit možnosti archeologie při získávání plastičtějšího a diferencovanějšího obrazu tohoto fascinujícího sociálního procesu.

blok OPAT PROKOP. SVĚTEC NEBO HISTORICKÝ PROBLÉM?

Petr Kubín (KTF UK):

Svatořečení sv. Prokopa na Sázavě v neděli 4. července 1204

Jediným pramenem o kanonizaci sv. Prokopa je tzv. kanonizační dodatek k prokopské legendě, dochovaný v řadě pozdně středověkých rukopisů. Anonymní autor tohoto dodatku podrobně vylíčil okolnosti Prokopovy kanonizace, kterou měl vyhlásit papež Inocenc III. Stalo se tak na základě žádosti tehdejšího sázavského opata Blažeje podpořené osobní intervencí světce, který se prý papeži zjevil ve snu. Kanonizační mši pak sloužil přímo na Sázavě papežský legát kardinál Guido v neděli 4. 7. 1204. Bohužel Prokopova kanonizace je ze všech kanonizací Inocence III. jedinou, ke které se nedochovala žádná akta. Navíc jsou v popisu kanonizace jisté nesrovnalosti, jak procesní a diplomatické, tak historické. Také Vita s. Procopii minor se ke kanonizaci příliš nehodila. Nicméně nějaké svatořečení se na Sázavě dne 4. 7. (1204) vskutku odehrálo, protože počínaje Kodexem gigantem z první čtvrtiny 13. století se toto datum objevuje v liturgických kalendářích jako svátek sv. Prokopa.

Václav Čermák (SLÚ AV ČR):

K církevněslovanské tradici svatoprokopské

Činnost sv. Prokopa je úzce spojena se založením Sázavského klášteře, kde se až do konce 11. století užívala liturgie v církevní slovanštině. V první části se příspěvek pokusí odpovědět na otázku možných zdrojů písemnictví, které měly vliv na podobu slovanské liturgie v Sázavském klášteře. Pozornost se zaměří především na dobové církevněslovanské texty z dalších center slovanského písemnictví (Bulharsko, Chorvatsko,

Srbsko, Kyjevská Rus). Druhá část příspěvku se pokusí zhodnotit svato-prokopskou úctu v mladším církevněslovanském písemnictví, především ve slovanských pramenech Slovanského kláštera v Praze (hlaholská část Remešského evangeliáře) a v chorvatskohlaholských liturgických kodexech.

František Čajka (SLÚ AV ČR):

Besedy na evangelije – opus magnum staroslověnské etapy sázavského písemnictví

Čtyřicet homilií na evangelia papeže Řehoře Velikého, které jsou ve slovanském prostředí tradičně označovány jako Besedy na evangelije, představují překlad latinského homileticko-exegetického díla XL homiliarum in Evangelia libri duo papeže Řehoře Velikého (pontifikát 590–604). Slovanský překlad byl pořízen nejspíše v Sázavském klášteře (1032–1097). Rukopisně je rozsáhlá památka doložena pouze ve východoslovanském prostředí. Jedinou výjimkou je raritní doklad krátké citace textu památky v rukopisu Chil 442, který je spojen s klášterním prostředím na Athosu. V rámci příspěvku bude podána charakteristika památky a jejího rukopisného doložení se zvláštním přihlédnutím k objasnění její pramenné váhy zejména pro medievistiku, slovanskou a latinskou filologii, textologii, bohemistiku, patristiku a bibliistiku.

Soňa Dvořáčková (ARÚP AV ČR):

Sázavský klášter ve středověku z pohledu archeologie

Sázavský klášter patří k monastickým památkám českého středověku, které jsou po zásluze minulých generací archeologicky velmi dobře prozkoumané. Díky několika desítkám let archeologického bádání v Sázavském klášteře si nyní můžeme udělat slušnou představu o jeho stavebním vývoji od nejstarších dob po současnost. Archeologický výzkum odhalil zaniklé stavby (např. tetrakoncha sv. Kříže), ale zároveň přinesl poznatky o stavebním vývoji staveb, které existují dodnes (vývoj klauzury od dřevěné fáze po baroko, různé fáze konventního kostela). Příspěvek představí vývoj kláštera tak, jak si ho dnes na základě archeologie představujeme. Probíhající výzkumy však přinášejí nové poznatky, které mohou náš současný pohled ještě v mnohém poupravit.

Miroslav Kovář (NPÚ):

K poznání středověkých stavebních proměn a tvarosloví Sázavského kláštera

Autor shrnuje dílčí pozorování, ale také starší názory, které se vztahují k postupu výstavby a stavebním proměnám (spíše okrajově také architektonickému profilu) středověkého konventního kostela sv. Prokopa. V příspěvku prezentuje a formálně analyzuje – někdy pouze nepřímou doložitelnou – stavební fázi výstavby kostela (kláštera), v období od doby úřadu opata Silvestra (1134–1161) po třetí čtvrtinu 14. století. V uvedeném intervalu je možné na stavbě konventního kostela, obecněji kláštera, registrovat přinejmenším 6 stavebních etap, vyjma stavebních mikrofází. Architektonických profil každé z nich poukazuje na vysoký standard zde činných hutí, které byly obeznámeny s dobovými slohovými trendy. Výstavba torza klášterního

kostela vrcholila transformací staršího bazilikálního projektu ve prospěch halového řešení lodi (po polovině 14. století), jejíž detaily čerpají z tvaroslovného rejstříku arrasovské katedrální huti.

Tomasz Cymbalak (NPÚ) – Jan Kypta (NPÚ) – Filip Laval (NPÚ) – Zdeněk Neustupný (NPÚ):
Sázavský klášter v 15. a 16. století

Shrnutí poznatků o Sázavském klášteře po husitské intervenci v roce 1421. Pokus o rekonstrukci života v areálu kláštera na základě archeologických, stavebně historických a písemných pramenů.

Jiří Bernat (ÚAPPSČ) – Miroslav Šmied (Muzeum Kolín):

Architektura a výzdoba kostela Stětí sv. Jana Křtitele v Praze – Hostivaři v kontextu benediktinské výtvarné kultury 12. a 13. století

Již v době počátků budování české státnosti bylo prostředí benediktinského řádu ohniskem vzdělanosti a kultury. Vedle duchovního obsahu a s ním spojeného hospodářského úsilí, bylo řádové prostředí doslova prosyceno výraznou uměleckou aktivitou, projevující se v mnoha odvětvích umělecké činnosti. Z řady památek pocházejících z tohoto období, hraje významnou roli na poli výtvarného umění v českých zemích ojedinele dochovaná skupina staveb, jejichž výzdoba zřejmě do značné míry vycházela z nedochované románské podoby Sázavského kláštera. Předkládaný příspěvek se na sledované linii výzdoby a stavební podoby kostelů stojících buď v bezprostředním okolí kláštera, či takovýchkteré byly postaveny na klášterním zboží, snaží o představení jednoho mimořádně zajímavého výtvarného námětu a stavební formy.

blok DOBA A PRAMENY

Lukáš Reitinger (FF MUNI):

Poprokovské půlstoletí v kontextu české církve, římské kurie a sázavské paměti

Tématem příspěvku je půlstoletí následující po smrti sv. Prokopa (1053–1097), kdy se definitivně uzavírá církevněslovanská kapitola na Sázavě a na dlouhou dobu i v českých zemích. Vedle podob sázavské paměti na tuto epochu bude nastolena otázka Metodějova odkazu a církevní slovanštiny v kontextu přemyslovských zemí a římské kurie 2. poloviny 11. století.

David Kalhous (FF MUNI):

Sázava a staroslověnská kapitola v dějinách písemné kultury v českých zemích doby přemyslovské

Sázava se tradičně připomíná jako „centrum slovanské vzdělanosti a liturgie“. Obvyklý narativ také pracuje s představou soupeření slovanské a latinské skupiny v rámci církve v českých zemích. Příspěvek se vrací jednak k sázavským pramenům, jednak k rukopisným dokladům, a ukázat, nakolik tuto stále ještě rozšířenou představu narušují.

Tomáš Parma (CMTF UP):

Kult svatého Prokopa terčem kritiky Roberta Bellarmina

Prameny rituálního dikasteria papežského dvora, týkající se schválení breviářových proprií olomoucké diecéze, která ke schválení předložil František kardinál Dietrichstein, obsahují kritiku těchto vlastních liturgických textů diecéze, jejímž autorem je jezuita Robert Bellarmin. Svatost a kult svatého Prokopa tento přední intelektuál církevního prostředí na počátku 17. stol. viděl jako velmi problematické, a jeho názor je zajímavým příspěvkem do kontextu pojetí vývoje kultu svatého Prokopa.

blok KANONIZACE V PROMĚNÁCH DOBY

úvodní referáty:

Miroslav Herold (Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova):

Příkladné procesy Jana Nepomuckého

Oficiální církevní zkoumání života a posmrtné úcty mučedníka Jana Nepomuckého dospělo skrze dva procesy k Nepomukovu blahořečení (1721) a cestou jednoho procesu ke kanonizaci (1729). Jde o ukázkou vzorně vedené beatifikační a kanonizační praxe v období raného novověku. Referát představí hlavní kroky všech tří nepomucenských procesů a klíčové otázky, které při nich byly řešeny.

Daniel Soukup (FF UP):

Politikum Š. Abeles

... „Šimone Abelesi, Ábel jsil“ Jezuité a konstrukce kultu židovského mučedníka – Smrt pražského židovského chlapce Šimona Abelese, který se chtěl stát křesťanem a jehož měl údajně zavraždit jeho vlastní otec, se stala na konci 17. století všeobecnou senzací. Od samotného počátku byli do této kauzy zapojeni jezuitští misionáři – byli to oni, kteří chtěli chlapce přijmout do katechumenátu, byli to oni, kteří figurovali v průběhu vyšetřování Šimonova případu, byli to oni, kteří následně budovali jeho mučednický kult prostřednictvím pečlivě promyšleného pohřbu, literárních textů a vizuálních reprezentací. Příspěvek se zaměří na to, jak zapadá konstrukce úcty k Šimonovi Abelesovi do jezuitské misijní agendy mezi pražskými Židy na přelomu 17. a 18. století a jak souvisela s celkovou dobovou protizidovskou politikou.

moderovaná diskuze:

Představení vývoje kanonizačního procesu, jaký byly a jsou „požadavky“ na kandidáty beatifikace. Co je třeba splnit při přípravě beatifikačního procesu a jaká je situace vybraných beatifikačních procesů, které v současnosti probíhají.

- *Jiří Zámečník* (kanonizační proces)
- *Jeho Eminence Dominik kardinál Duka* (kanonizace sv. Zdislavy)
- *sr. Remigie Češíková* (beatifikační proces Matky Vojtěchy)
- *Stanislava Vodičková* (beatifikační proces kardinála Berana)

.....

pátek 8. listopadu **Kongresové centrum Galerie Středočeského kraje v Kutné Hoře**

.....

blok KANONIZACE – STŘEDOVĚK – STŘEDNÍ EVROPA

Matthias Hardt (GWZO):

Das Heiligsprechungsverfahren der Heiligen Elisabeth

Nach ihrem Tod am 17. November 1231 wurde die ungarische Königstochter und thüringische Landgrafenwitwe Elisabeth in einem der ersten regelhaften Kanonisationsprozesse unter päpstlicher Aufsicht heilig gesprochen. Betrieben wurde das aufwendige Verfahren mit vielen die Wunderheilungen an ihrem Grab in Marburg an der Lahn betreffenden Verhören zunächst von Elisabeths Beichtvater, dem Prediger und Inquisitor Konrad von Marburg, und nach dessen Ermordung am 30. 7. 1233 von Elisabeths Schwager, dem inzwischen in den Deutschen Orden eingetretenen thüringischen Landgrafen Konrad. Im Vortrag sollen der Ablauf des Verfahrens und die unterschiedlichen darauf einwirkenden Interessen geschildert werden.

Christian Lübke (GWZO):

Vergleichende Betrachtungen zur Verehrung heiliger Fürsten im neu bekehrten östlichen Europa (spätes 10. bis frühes 13. Jahrhundert)

Der Beitrag widmet sich dem Phänomen der als heilig verehrten Herrscherpersönlichkeiten in den östlichen, hauptsächlich von Slawen besiedelten Teilen Europas, die erst seit der zweiten Hälfte des 10. Jahrhunderts einen Prozess der Christianisierung durchliefen, der aber noch durch pagane, gentilreligiöse Reaktionen verzögert wurde. In Böhmen, Ungarn und in der Kiever Rus' handelt es sich um Mitglieder der herrschenden Fürstendynastien der Přemysliden, der Árpáden und der Rjurikiden, während Polen in dieser Hinsicht eine Ausnahme bildet, da kein Mitglied der Piastendynastie als heilig verehrt wurde. Einen bemerkenswerten Fall bildet die Verehrung des Dänenkönigs Knud Lavard, da er als König der Abodriten auch die Region der Elb- und Ostseeslaven repräsentierte, die durch ihren langen Widerstand gegen die Christianisierung eine Sonderrolle in der europäischen Geschichte einnehmen. Die Betrachtung, die sich auf die innen- und kirchenpolitischen Begleitumstände der Heiligenverehrung konzentriert, umfasst den Zeitraum bis zur Kanonisierung des hl. Prokop durch Papst Innozenz III. (1204).

Józef Dobosz (UAM w Poznaniu):

Kanonizacje świętych polskich do czasów świętego Stanisława

W przypadku państwa Piastów we wcześniejszym średniowieczu procesy kanonizacji rodzimych świętych odnoszą się przede wszystkim do czasów Bolesława Chrobrego. Na plan pierwszy wysuwa się postać świętego Wojciecha. Istotne miejsce w budowanym przez Chrobrego modelu chrześcijańskiego władztwa zajmowali, obok Wojciecha, Bracia Męczennicy, których żywoty znamy, a do tego warto dodać wzmiankę Thietmara o wykupieniu przez Bolesława zwłok Brunona z Qerfurtu oraz jego 18 towarzyszy. Po okresie upadku i odbudowy monarchii piastowskiej (od lat 30. XI wieku do początku wieku XII) znaczenie miał tylko powiązany z Gnieznem święty Wojciech, którego kult odnawia się i pielęgnuje w okresie rozbitcia dzielnicowego i jednoczenia państwa. Staje się on jednym z trzech głównych patronów państwa i patronem kościoła gnieźnieńskiego. Wiek XII przynosi nowe zjawiska, z których pierwszym jest wspomniana odbudowa kultu świętego Wojciecha, drugim podbój Pomorza i konsekwencji jego chrystianizacja, trzecim zaś kwestia cudownych narodzin Krzywoustego, a czwartym rywalizacja kościelna i polityczna Krakowa i Gniezna.

Marzena Matla (UAM w Poznaniu):

Kanonizace svatého Stanislava, krakovského biskupa

Svatý Stanislav, krakovský biskup, zahynul v roce 1079, ale k jeho kanonizaci dochází až v roce 1253, také jeho kult se objevuje až ve 13. století. Samotné kanonizaci předcházela delší proces, který zahájil krakovský biskup Prędota v roce 1249. Příspěvek se proto zaměří na okolnosti a průběh samotného kanonizačního procesu, včetně problémů spojených s předkanonizačním kultem svatého Stanislava.

Grzegorz Pac (WH UW):

Kanonizacja świętego Stanisława na tle XIII-wiecznych procesów kanonizacyjnych świętych z peryferii łacińskiego chrześcijaństwa

Referat omawia kanonizację świętego Stanisława (1253) i prowadzące do niej wydarzenia. Tłem porównawczym są inne procesy kanonizacyjne z epoki, ze szczególnym uwzględnieniem tych z obszarów Europy Środkowej i Skandynawii. Celem jest z jednej strony przyjrzenie się specyfice samej kanonizacji świętego Stanisława, z drugiej postawienie pytania, czy procesy kanonizacyjne z obszarów peryferii łacińskiego chrześcijaństwa przebiegały inaczej niż te z obszarów centralnych.

Dr. Wojciech Jasiński (IS Polskiej Akademii Nauk):

Popisy translace svaté Ludmily a svatého Václava v latinské hagiografii v období od 10. do 13. století – rozdíly a podobnosti

Analýza popisů dovoluje několik věcí. Za prvé je možno ukázat, jak si různí autoři představovali událost translace. Translace kdysi znamenala svatořečení a dávala možnost veřejného uctívání, později k svatořečení

mohlo dojít pouze se souhlasem papeže. Za druhé se translace spojuje se zázraky, které lze najít v latinské hagiografii jmenovaných světců. V těchto textech je možné sledovat relace mezi translacemi a přítomností zázraků.

blok MANIPULACE SE SVATÝMI

Jitka Jonová (CMTF UP):

Kanonizace v době komunistického režimu na příkladu A. C. Stojana

Komunismus považoval zázraky či zjevení za podvod katolické církve, kterým se snaží ovládat chudé věřící. Vzhledem k tomu, že i po únoru 1948 katolická církev mohla, i když pod státním dozorem a omezeně, veřejně působit, v tolerovaných katolických tiskovinách se běžně o „starých“ světcích psalo. Ovšem podpora „nových světců“ nebyla žádoucí. Tak tomu bylo i v případě Antonína Cyrila Stojana. Právě v roce 1948 byl vyhlášen Stojanův rok a arcibiskup Matocha vyzval k zahájení diecézní fáze beatifikačního procesu. Státní moc nemohla zabránit účtě, které se Stojan těšil, alespoň se tedy vždy snažila, aby byl v oficiálním tisku zdůrazňován jako vlastenecký kněz se sociálním smýšlením (a ne tolik jako katolický biskup věrný Římu).

Jiří Havlík (Gymnázium prof. Jana Patočky v Praze):

Příběh (neúspěšné) barokní beatifikace P. Martina Středy

Roku 1707 zaslal olomoucký pomocný biskup František Julián de Braida (1654–1729) rektorovi jezuitského noviciátu v Brně Guilielmovi Frölichovi SJ dopis, v němž zakázal další uctívání ctihodného Martina Středy SJ a Jana Sarkandra. Vypadalo to, jako by zavřel dveře snahám, které podnikali nejen brněňští jezuité. Pověst prvního z nich dosáhla vrcholu již v sedmáctém století ve dvou životopisech. První z nich, od Václava Schwertfera, doporučil k tisku generál jezuitského řádu Giovanni Paolo Oliva v roce 1672. Druhý, jehož autorem je Joannes Dilatus, jeho nástupce na konci osmdesátých let sedmáctého století pravděpodobně nepovolil. V letech 1684–1688 na podnět provinciálů shromáždili zprávy a svědectví o Martinu Středovi a zázracích, které se udály na jeho přímluvu, Barholomäus Christelius a Mathias Tanner. V roce 1688 byla dokončena kniha Vita Martini Stredonii od Joannese Germania Eusebii Truchses SJ Joannu Dilatovi: „Quodsi nobis hoc non contingat, continget posteris.“ (Co se nám nepodařilo, to se podaří našim nástupcům později). Příspěvek sleduje vznik Dilatova životopisu a otevírá otázku, co mohlo přispět k jeho (ne)úspěchu.

Tomáš Petráček (FF UHK):

Vytváření příběhu. K historickým aspektům současných beatifikačních snah na příkladu P. Josefa Toufara (1902–1950)

Ve stručném příspěvku zazní několik diskuzních impulsů k současným beatifikačním snahám české katolické církve v historickém kontextu, jak podobných snah v minulosti, tak vzhledem k roli kultu svatých v dnešním církevním prostředí.

blok SVATÝ PROKOP V REGIONÁLNÍM KONTEXTU

Beata Kempná (SOA v Praze):

Archivní prameny k proměnám svatoprokopských poutí na Sázavě v druhé pol. 20. stol.

Cílem příspěvku je sledovat archivní prameny k proměnám svatoprokopských poutí na Sázavě v druhé polovině 20. století a představit, jak se tyto poutě pod panující politickou mocí proměňovaly.

Věra Smolová (SOA v Praze – SOKA Příbram):

Svatoprokopská úcta v příbramském stříbrorudném revíru

Jedna ze zdejších nejstarších hornických písní zachycujících úctu k sv. Prokopovi jako patronovi horníků pochází údajně ze 16. století. Na Březovém vrchu po něm byly pojmenovány doly i jeden z kverkšaftů a v 18. století mu byl zasvěcen také hornický kostelík. Dosud se každým rokem koná hornická Prokopská pouť, přestože těžba v příbramských stříbrorudných dolech skončila již před čtyřmi desítkami let.

Jan Krško (SOA v Praze – SOKA Rakovník):

Prokopská tradice v Církvi československé v proměnách dějin

Příspěvek přibližuje vztah Církve československé k prokopské tradici, její zahrnutí do ideového rámce nového křesťanského společenství. Práce popisuje vnitrocírkevní diskuzi k prokopské tradici v době první republiky a její roli v době tzv. pravoslavné krize. Přes rozchod s pravoslávím zůstávala prokopská tradice nedílnou součástí duchovního rozměru ČČS, o čemž svědčí i stavba sboru opata Prokopa, který byl budován jako poutní místo k určité symbióze a současně protíváze k sázavskému klášteru.

Ondřej Bastl (AHMP):

Svatý Prokop a Praha

Ačkoliv úcta ke sv. Prokopovi je mnohem staršího data, byl dokonce uctíván již za svého života, k jeho svatořečení došlo po dlouhodobém úsilí až 4. července 1204. Svatý Prokop byl zařazen mezi patrony české země a jeho ostatky byly přeneseny roku 1588 ze Sázavy do Prahy a uloženy za pražského arcibiskupa Martina Medka do chóru kostela Všech svatých na Pražském hradě. V roce 1768 pak byly uloženy pod boční kruchtou téhož kostela, kde odpočívají dodnes. V pražském klášteře benediktinek u sv. Jiří na Pražském hradě také vznikl za abatýše Kunhuty (+1321)

nejstarší záznam svatoprokopského officia. O úctě k tomuto patronovi svědčí i četná zasvěcení kostelů, kaplí a oltářů v pražské arcidiecési – snad nejstarším kostelem nesoucím jeho jméno byl chrám na Malé Straně nedaleko kostela maltézských rytířů Panny Marie pod Řetězem, potom následovala řada dalších, včetně filiálního kostelíka v Dalejském údolí, později bohužel zbořeného. Ačkoli úcta ke svatému Prokopovi v 19. století trochu opadla, byl k jeho počtě postaven na přelomu 19. a 20. století kostel svatého Prokopa na Žižkově. Až pak po téměř sto letech byl v roce 2001 ve Stodůlkách vysvěcen kostel svatého Prokopa na sídlišti Nové Butovice ve Stodůlkách v městské části Praha 13. Můžeme jen doufat, že to není poslední svatyně tohoto světce v Praze.

Martin Barus (Biskupství Litoměřické):

Několik příkladů k trvání a proměně kultu sv. Prokopa v německém příhraničí

Příspěvek se snaží mapovat rozsah kultu sv. Prokopa v německém příhraničí, resp. v oblastech litoměřické diecéze obývané před rokem 1945 většinou německým obyvatelstvem, a to zejména na základě trvalejších dokladů světecké úcty (tedy zasvěcení kostelů a oltářů, vztyčených soch atd.), které nejsou ve vytyčeném území rozhodně marginální. Cílem však není kompletní výčet těchto příkladů, ale spíše sledování vývoje kultu sv. Prokopa v období od baroka do 20. století, resp. jeho případné proměny v návaznosti na rostoucí nacionální napětí v této oblasti. Klíčová je zde otázka, zda byl sv. Prokop vnímán spíše jako zemský či národní světec.

